

Baltijas valstu sadarbība

Publicēts: 31.10.2022.

Latvijas, Igaunijas un Lietuvas sadarbība ir tradicionāli cieša, daudzpusīga un pragmatiska. Tā pamatojas uz valstu kopējām interesēm un mērķiem ārpolitikas un drošības politikas jomās: drošības un labklājības sekmēšana, ekonomiskās attīstības veicināšana, darbība ES un NATO. Intensīva sadarbība noris enerģētikas un transporta infrastruktūras projektu ietvaros. Pirmie soļi sadarbībā starp Igauniju, Lietuvu un Latviju tika sperti 20.gadsimta 20tajos gados, drīz pēc triju valstu neatkarības iegūšanas. Pirms 85 gadiem, 1934. gada 12. septembrī, Baltijas valstu ārlietu ministri Ženēvā, Šveicē, parakstīja saprašanās un sadarbības līgumu starp Latviju, Lietuvu un Igauniju, kas bija spēkā līdz Baltijas valstu okupācijai. Baltijas valstu sadarbība kļuva īpaši redzama 20. gadsimta 80to gadu beigās un 90to gadu sākumā cīņā par valstu neatkarības atjaunošanu un Baltijas ceļa cilvēku ķēdei 1989. gada 23. augustā. Igaunijas, Latvijas un Lietuvas Saskaņas un sadarbības deklarācija tika parakstīta 1990. gada 12. maijā Tallinā, bet 1994. gada 13. jūnijā Tallinā Baltijas valstu premjeri parakstīja līgumu par Igaunijas, Latvijas un Lietuvas parlamentu un valdību sadarbību.

Baltijas valstu sadarbības ietvaros tiek uzturēts aktīvs dialogs prezidentu, parlamentu priekšsēdētāju, valdību vadītāju, ministru un nozaru ekspertu līmenī. Baltijas valstu parlamentārā sadarbība notiek Baltijas Asamblejā (BA), kas tika izveidota 1991. gada 8. novembrī. Savukārt valdību sadarbība notiek Baltijas Ministru padomē (BMP), kas dibināta 1994.gada 13. jūnijā. Tās tika izveidotas pēc Ziemeļu Padomes un Ziemeļu Ministru padomes darbības modeļa, tādejādi veicinot arī Baltijas valstu un Ziemeļvalstu savstarpējo sadarbību.

Baltijas Asambleja

Baltijas Asambleja (BA) ir Latvijas, Igaunijas un Lietuvas parlamentu sadarbības institūcija, kas izveidota 1991. gada 8. novembrī. Asamblejā katras Baltijas valsts parlamentu pārstāv 12-20 deputātu liela nacionālā delegācija. Asambleja ir koordinējoša un konsultatīva institūcija. Asambleja ir tiesīga izteikt savu viedokli rezolūciju, lēmumu, deklarāciju un ieteikumu formā Baltijas valstu nacionālajiem parlamentiem un valdībām, bet citām starptautiskajām un reģionālajām institūcijām - aicinājumu, priekšlikumu un paziņojumu formā.

Baltijas Asamblejas sesijas notiek reizi gadā. Latvijas prezidentūras laikā 2022. gadā Baltijas Asamblejas 41. sesija un 28. Baltijas Padome notika 27.–28. oktobrī Rīgā. Nākamā Baltijas Asamblejas sesija un 29. Baltijas Padome notiks 2023. gada 23.-24. novembrī Tallinā, Igaunijas prezidentūras ietvaros.

Laikā starp sesijām Baltijas Asamblejas prezidijs var pieņemt paziņojumus par aktuāliem starptautiskās darba kārtības jautājumiem. Baltijas Asamblejā darbojas piecas pastāvīgās komitejas:

Ekonomikas, enerģētikas un inovāciju;

Izglītības, zinātnes un kultūras;

Dabas resursu un vides;

Tieslietu un drošības;

Labklājības.

Kopš 2003. gada Baltijas Asamblejas prezidentūra tiek harmonizēta ar Baltijas Ministru padomi un ilgst vienu gadu. Rotācijas kārtībā 2020. gadā prezidējošā valsts bija Igaunija, 2021.gadā Lietuva vadīja Baltijas valstu sadarbības formātus, bet 2022.gadā Latvija īsteno savu prezidentūru.

Baltijas Asamblejas mājas lapa: [Baltic Assembly \(baltasam.org\)](http://balticassembly.org)

Baltijas Ministru padome

Baltijas Ministru padome (BMP) ir Latvijas, Lietuvas un Igaunijas valdību sadarbības institūcija, kas izveidota 1994. gada 13. jūnijā. BMP uzdevums ir nodrošināt sadarbības nepārtrauktību valstu izpildvaru līmenī. Tā ir atbildīga par Baltijas valstu valdību sadarbību, kā arī par sadarbību starp valdībām un Baltijas Asambleju (parlamentiem). BMP pieņem lēmumus par Baltijas Asamblejas ieteikumu un rezolūciju izpildi, veicina plašu un saturīgu savstarpējo sadarbību. BMP ir lēmējtiesības tikai visu Baltijas valstu pārstāvju klātbūtnes gadījumā. Tās lēmumi tiek pieņemti pēc konsensa principa.

BMP prezidējošās valsts statuss Baltijas valstu starpā tiek mainīts ik pēc gada. Kopš 2003. gada Baltijas Asamblejas prezidentūra tiek harmonizēta ar Baltijas Ministru padomi un ilgst vienu gadu. Rotācijas kārtībā 2020. gadā šos pienākumus uzņēmas Igaunija, 2021. gadā prezidējošā valsts bija Lietuva, bet 2022. gadā Latvija vada Baltijas valstu sadarbības formātus.

Latvijas prezidentūras BMP prioritātes 2022. gadā:

Drošības un aizsardzības stiprināšana reģionā, cīņa pret hibrīdo apdraudējumu un dezinformāciju.

Ekonomikas modernizācija, virzot zaļo un digitālo pāreju, savienojamību un reģionālo infrastruktūras projektu attīstību.

Stratēģiskas un ambiciozas Austrumu partnerības stiprināšana un atbalsts pilsoniskajai sabiedrībai Baltkrievijā.

BMP darbību nosakošie pamatdokumenti:

[Baltijas Ministru padomes nolikums](#)

[Vecāko amatpersonu komiteju un īpašu uzdevumu grupu nolikums](#)

BMP Premjerministru padome

Premjerministru padome, kurā darbojas Baltijas valstu valdību vadītāji, ir BMP augstākā lēmēj institūcija. Padomes tikšanās notiek vismaz vienu reizi gadā, parasti gada nogalē. Premjerministru padome pieņem galvenos dokumentus kopīgu paziņojumu formā un apstiprina Baltijas valstu sadarbības prioritārās jomas.

2021. gada 8. decembrī Viļņā notika noslēdzošā BMP Premjerministru padomes sanāksme Lietuvas prezidentūrā. Galvenā uzmanība tikšanās laikā tika pievērsta aktuālajai drošības situācijai reģionā, cīņai ar Covid-19, strauji augošās elektroenerģijas cenas, progresu virzībā uz zaļo un digitālo pāreju un reģionālo infrastruktūras projektu attīstību. Ministru prezidents Krišjānis Kariņš informēja par Latvijas prezidentūras BMP 2022. gadā izvirzītajām prioritātēm – reģiona drošība, infrastruktūras projekti, savienojamība, ekonomikas modernizācija, zaļā pāreja, atbalsts Baltkrievijas pilsoniskajai sabiedrībai un Austrumu partnerības stiprināšana.

Ministru prezidenta Krišjāņa Kariņa preses paziņojums pēc 2021. gada 8. decembra BMP

sanāksmes: <https://www.mk.gov.lv/lv/jaunums/karins-kopigi-stradajot-baltijas-valstis-spej-gut-plasu-ietekmi>

BMP Sadarbības padome un Baltijas Padome

BMP Sadarbības padomē darbojas Baltijas valstu ārlietu ministri. Padomes pienākums ir Baltijas valstu sadarbības vispārēja koordinācija. Tās tikšanās notiek vismaz vienu reizi gadā.

Baltijas Padome ir augstākā Baltijas Asamblejas un BMP sadarbības forma. Baltijas Padome ir Baltijas Asamblejas un BMP Sadarbības padomes tikšanās, tradicionāli Baltijas Asamblejas sesijas ietvaros, kuras laikā tiek apspriesti kopīgo interešu jautājumi un noteiktas sadarbības prioritātes nākamajam kalendārajam gadam. Baltijas Padomes laikā var pieņemt kopīgus dokumentus pēc konsensusa principa. Baltijas Padomes laikā BMP Sadarbības padomes priekšsēdētājs (prezidējošās valsts ārlietu ministrs) sniedz atskaiti par gada laikā paveikto un atbild uz deputātu jautājumiem. Savukārt nākamās prezidējošās valsts ārlietu ministrs informē par nākamās prezidentūras prioritātēm un plānotajiem darbiem, kas tiek iekļauti Baltijas Padomes kopīgajā paziņojumā.

28. Baltijas Padomes, kas notika 2022. gada 28. oktobrī Rīgā, kopīgais paziņojums pieejams [šeit](#).

BMP Sekretariāts

Sekretariāts nodrošina BMP darbību. Sekretariātā ietilpst Baltijas valstu Ārlietu ministriju amatpersonas, kuras atbild par Baltijas valstu sadarbības koordināciju. Sekretariāta vadība mainās rotācijas kārtībā atkarībā no tajā gadā BMP prezidējošās valsts. Sekretariāts iesaistās Premjerministru padomes, Sadarbības padomes un Baltijas Padomes sanāksmju gatavošanā un darbojas kā starpnieks informācijas un dokumentu apmaiņā starp Baltijas valstu amatpersonām. Sekretariāta vadība rotācijas kārtībā izstrādā Baltijas valstu sadarbības prioritātes, Sadarbības padomes priekšsēdētāja ziņojumu Baltijas Asamblejai, kā arī Baltijas Padomes un BMP kopīgos paziņojumus.

BMP Vecāko amatpersonu komitejas

Lai nodrošinātu BMP mērķtiecīgāku un strukturētāku darbību nozaru ministriju līmenī, 1994. gadā tika izveidotas Vecāko amatpersonu komitejas (VAK). Kopš 2005. gada BMP reformas darbojas piecas pastāvīgās VAK:

Aizsardzības,

Enerģētikas,

Iekšlietu,

Transporta un sakaru,

Vides

VAK sastāvā ietilpst viena attiecīgās nozares ministrijas amatpersona no katras valsts un eksperti.

VAK īsteno Premjerministru padomes un Sadarbības padomes pieņemtos lēmumus un izpilda citus pienākumus, ko tai uzdevusi Premjerministru padome, Sadarbības padome vai citi ministri. VAK savas nozares ietvaros iesniedz priekšlikumus par prioritātēm Baltijas valstu sadarbībā un par BMP ikgadējo darba plānu, kā arī sagatavo ziņojumu par savu darbu iepriekšējā gadā un iesniedz to apspriešanai Sadarbības padomē.

Īpašu uzdevumu veikšanai jomās, ko neaptver Vecāko amatpersonu komitejas, var nodibināt Īpašu uzdevumu grupas (Task Force). Tās dibina Premjerministru padome pēc savas iniciatīvas vai pēc citu ministru ieteikuma, saskaņojot to ar Sadarbības padomi. Premjerministru padome izvirza konkrētu uzdevumu, kas īpašu uzdevumu grupai ir jāveic noteiktā laika periodā.

Baltijas Asamblejas un Baltijas Ministru padomes sadarbība

Baltijas Asambleja (BA) un Baltijas Ministru padome ir vienojušās par ciešāku un efektīvāku sadarbību. Šim mērķim 2003. gadā tika grozīts trīspusējais līgums par valdību un parlamentu sadarbību, bet 2004. gadā - protokols par sadarbību, kas nosaka konkrētos sadarbības mehānismus. Tā rezultātā tika izveidota jau minētā BMP Sadarbības padome (Baltijas valstu ārlietu ministru tikšanās) un Baltijas Padome (Baltijas Asamblejas un BMP Sadarbības padomes tikšanās).

Saskaņā ar noslēgtajiem sadarbības dokumentiem, BMP un BA sadarbība notiek visos līmeņos - ikgadējās Baltijas Padomes laikā tiek rīkota BA un BMP Sadarbības padomes tikšanās, notiek regulāra sadarbība starp BMP un BA nacionālo delegāciju sekretariātiem, kā arī BMP sekretariāta un vecāko amatpersonu komiteju pārstāvji ir aicināti piedalīties BA komiteju sēdēs un tematiskajās konferencēs.

<https://www.mfa.gov.lv/lv/baltijas-valstu-sadarbiba>